СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 244. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 20-го жовтня 1939. No. 244. Jersey City, N. J., Friday, October 20, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗАБОРОНА ВОЮЮЧИМ КОРАБЛЯМ ВСТУПУ НА АМЕРИКАНСЬКІ ВОДИ

ВАШИНҐТОН. — У спеціяльній заяві президент Рузвелт заборонив бойовим кораблям і субмаринам воюючих країв приїздити до американських портів, а також підїздити до берегів ближче, ніж на три милі. Лиш у винятковім стані, колиб щось сталось кораблеві і він шукав у порті рятунку перед „вищими силами", дозволено вступити в американський порт. Субмарини у таких випадках мають випливати на верх. Ця заборона видана на це, щоб воюючі кораблі і субмарини не задумували часом засобляти себе в американських портах ґазоліною і харчами. Тих капітанів, що поламають цю заборону, американські власті будуть арештувати і карати грішми і тюрмою. Подібну заяву оголосили 18 інших американських країв; лиш Арґентина й Уруґвай станули на старім міжнароднім праві, що воюючі кораблі можуть приїздити в мирних цілях до їхніх портів. Замітне це, що в тих спільних заявах нема ні слова згадки про 300-милеву невтральну смугу, в яку, на основі недавньої всеамериканської декларації в Панамі, заборонено вїздити воюючим кораблям. Видно, цеї заборони самі американські краї не беруть поважно.

ФОРД ВИКИДАЄ СОВЄТСЬКИХ ІНЖИНІРІВ.

ДІТРОЙТ. — Автомобільна компанія Форда рішила викинути зо своеї фабрики 53 совєтських інжинірів, які нібито мали там студіювати Фордові методи масової продукції. Компанія переловила їх, що крім студій вони займались також шпигунством, а навіть пробували перекупити одного формана, щоб дістати від нього важні пляни. Також ті совєтські інжинири держали звязки з комуністичними діячами в Америці, зокрема з тими комуністами, що працювали в Фордовій фабриці й аґітували за страйк. Згаданих інжинірів Форд позволив примістити у своїй фабриці внаслідок заходів „Амторґу", якому недавно свідки комітету Даєса закинули шпигунську роботу в Америці.

ЩЕ ОДНІ ЗІЗНАННЯ БУВШОГО КОМУНІСТА.

ВАШИНҐТОН. — До переслухання перед комітетом Даєса зголосився ще один бувший комуністичний орґанізатор, Фред Ервін Біл, який за змову замордувати поліційного комісара в часі текстильного страйку в Ґастонії, Н. К., відсиджує тепер кару довголітньої тюрми. Біл сказав, що до Ґастонії поїхав він на припоручення Фостера, теперішнього голови американськог Комуністичної Партії, який був тої думки, що Біл скорше справиться з тою задачею, ніж ті аґітатори, що чужинецького походження, або „виглядають на чужинців". Прийшовши до Ґастонії, Біл почав у першу чергу розбивати існуючу робітничу юнію і творити другу, „червону", щоб опісля її пхнути до страйку. Коли він знайшовсь опісля у клопотах, то йому дораджували, щоб утікав до Совєтів. Він з іще кількома так зробив. Але, пробувши пять літ у Совєтах, виліккувався з комунізму раз на все і волів вертатись до американської тюрми, ніж жити в „совєтськім раю". Такої нужди, як у Совєтах, він не бачив ніде, говорив Біл.

ЗАКИДАЮТЬ САБОТАЖІ ЮНІЇ АВТОМОБІЛЬНИХ РОБІТНИКІВ.

ДІТРОЙТ. — Заряд фабрики Крайслера закинув юнії автомобільних робітників, що належить до К.П.О., саботаж і навмисне спинювання роботи. Внаслідок тих провин, говорив заряд, треба було усунути з праці винуватців. Це дало причину цілій юнії вийти на страйк. Заряд юнії твердить, що юнія не є на страйку, тільки роботу припинила фабрика, усуваючи робітників з праці. В той спосіб ведеться боротьба за те, щоб виєднати для робітників пенсії безробітних. Страйк цей прибирає чимраз гостріші форми.

„ПОСТАЛ ТЕЛЕҐРАФ" ПІДНОСИТЬ ПЛАТУ РОБІТНИКАМ.

НЮ ЙОРК. — Телеґрафічна компанія „Постал Телеґраф" піднесла своїм 15,000 післанцям плату до 30 центів на годину і 40 годин праці на тиждень. Внаслідок того річна виплата робітникам з боку згаданої компанії піднесеться на один міліон долярів. Дотепер телеґрафічні післанці належали до найнижче платних робітників.

З МОРСЬКИХ ТРАҐЕДІЙ.

НЮ ЙОРК. — Морська комісія подала до відома, що американський корабель „Індепенденс Гол" везе з собою 300 пасажирів, урятованих із двох затоплених німецькими субмаринами караблів: „Сити оф Менделай", 7,000 тон поємности, і „Йоркшир", 10,000 тон поємности.

РУЗВЕЛТ ПІДДЕРЖУЄ СКАНДИНАВСЬКІ НАРОДИ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт вислав листа на руки шведського короля Ґустава, під головуванням якого скандинавські народи нараджуються в цїли вдержання невтральности. В листі Рузвелт висказав в імені американського уряду і цілого американського народу моральну піддержку згаданим державам.

КОРАБЕЛЬ З РАНЕНИМИ ПАСАЖИРАМИ

НЮ ЙОРК. — Рятунковий корабель дістався вже до бурею потрясеного корабля „Президент Гардинґ" й уділив лікарської помочі 73 покаліченим пасажирам. Декотрі пасажири мали поломані ребра, руки, ноги, а також розбиті голови. Інші були потовчені по цілім тілі. Причиною цього була страшна буря, про яку моряки говорили, що чогось подібного ще перед тим не бачили. „Президент Гардинґ" прибуде в цю суботу до Ню Йорку.

НЕ ВІЛЬНО ПІКЕТУВАТИ ЦЕРКОВ

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія повідомив поліцію, що на основі закону не вільно нікому пікетувати церкви, або приходства, так, як пікетується якусь фабрику, чи склеп. В справі вірування не сміє бути ніякого натиску. Цю пригадку посадник зробив у звязку з одержаною відомістю, що одна орґанізація задумує пікетувати свого власного пароха, за те, що він має відмінні релігійні, чи фільософічні, переконання, ніж та орґанізація.

СУД ПІД ГОЛИМ НЕБОМ

Суддя Ден Пайл з Савт Бенд, Індіяна, перевів розправу між Джозефом Лайверсом і Джозефом Бадурою на вільнім повітрі під судовим будинком, бо Лайверс, окалічілий мандрівний купець, їздить на кріслі на колесах. Він позивав Бадуру за 5,000 долярів відшкодування за те, що Бадура його вдарив автом і зробив калікою. Суд признав півтори тисячі долярів.

ЯЗВА САРАНИ В НІКАРАҐВІ

Рільничі експерти нікараґванського уряду почали інтензивну кампанію за винищення сарани, що навістила департамент Чінандеґа й робить великі шкоди. Сарана літає такими густими хмарами, що ці заслонють сонце. Фармери відганяють їх вибуховими засобами.

СМЕРТЬ ВІД ДИНАМІТУ

При мішанні динаміту в фабриці Краевої Порохової Компанії в Елдред, Па., зчинився вибух, від котрого згинули на місці 5 робітників. Потрясення від вибуху чути було на 20 миль довкола. Від вибуху повилітали вікна в сусідніх домах, а рейки залізниці, що ведуть до фабрики, повикручувалися.

Причини вибуху ще не знайдено.

ЗАГАДКОВА СМЕРТЬ МОЛОЧАРСЬКОГО УРЯДОВЦЯ

Родина Джана Вилиса, касієра місцевого уряду Ліґи Молочарів у Ютиці, Ню Йорк, знайшла його неживого з мисливським ножем у горлі.

В ПЕРШУ ЧЕРГУ ОБЄДНАЙТЕСЬ!

ЛОНДОН. — Таке дораджує анґлійський уряд індійцям, що хочуть добути для Індії права британської домінії. Водночас каже їм уряд підождати, бо треба, щоб демократичні сили виграли війну.

ЗАБРАЛИ ЗОЛОТО ПОЛЬЩІ

ПАРИЖ. — Довезли до Франції польський державний золотий скарб. Золото вартує коло $80,000,000.

ЕТІОПІЯ ДЛЯ ЖИДІВ

РИМ. — Італія дала згоду на кольонізацію Етіопії жидами. Кажуть, що там буде можна примістити 5 міліонів жидів. Уже жиди зачинають братись до фінансування цієї кольонізації.

ВІДТЯЛИ ВІД СВІТУ ЕСТОНІЮ

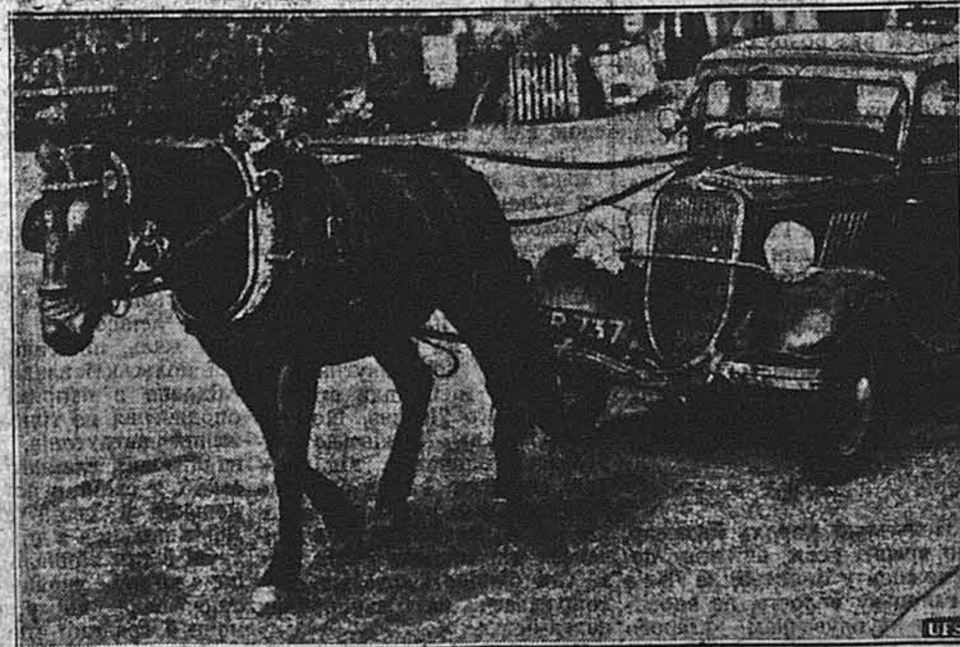
МОСКВА. — Совєтські війська ввійшли до Естонії. Жовніри будуть розміщені по приватних мешканнях. Разом з військом привезено масу комуністичної літератури і машини для друку совєтських газет. Як тільки ввійшли в край совєтські частини, Естонію відтято від світу. Телеґрафічне й телефонічне получення було тільки з Москвою. Це дуже здивувало в першу чергу скандинавські держави, які побачили, що означає „протекторат" Москви.

ЩЕ ДЕРЖАТЬСЯ НА НІМЕЦЬКІЙ ЗЕМЛІ

ПАРИЖ. — На цілім західнім фронті рух. Усюди видно німецькі пересування. Всюди німці наступають, щоб відбити французів з тих місць, що вони їх заняли передше. Та, не зважаючи на німецькі значні втрати і те, що в ріжних місцях вони дійсно посунулися вперед, французькі частини все ще є на території німецькій. В найближчих днях надіються більших боїв. Фронтові німецькі частини мають до 750,000 жовнірів. Таке подають французькі звідомлення.

СКАНДИНАВСЬКИЙ БЛЬОК

СТОКГОЛЬМ. — Данія, Швеція, Норвеґія і Фінляндія зашаховані совєтським наступом на балтійські держави. Та, не зважаючи на загрозу, поступатимуть дуже обережно, щоб заховати повну невтральність. Можливо, що виступлять навіть разом з іншими невтральними державами з якоюсь мировою пропозицією. На це натискає дипльоматично Німеччина, даючи до пізнання, що як буде замирення, то вона не допустить до совєтського наступу на скандинавські держави. Та біда, що ті держави не мають довіря до Совєтів, ні до Гітлера.

КОЛИ ҐАЗОЛІНА ЙДЕ ЗА КАРТКАМИ.

Відколи ґазоліну продають в Анґлії за картками, цей крамар у Вествуді розвозить товари зо своєї крамниці цим автом, тягненим конякою. Ліхтарі на авті заслонені, щоб їх не могли побачити ворожі летуни. Світлина перейшла анґлійську цензуру.

СОВЄТИЗАЦІЯ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ

ПАРИЖ. — Американський кореспондент подає, що тяжко дістати правдиві відомости про те, що діється на західньо-українських і білоруських землях, що їх забрали Совєти від Польщі. Тому він подає тільки те, що певне. Отже, пише він, не улягає ніякому сумнівові, що совєтська влада взялася за способи, щоб у якнайкоротшому часі перевести цілковиту совєтизацію краю. Переводиться її тепер іще завзятіше й іще гіршими методами ніж це було в 1917 році, коли вибухла в Росії революція. Винищується безпощадно земельних власників, офіцирів і урядовців. А далі священство. Усе те є звернене в першу чергу проти поляків, що держали у своїх руках владу. Села є завалені комуністичною літературою. Позамикано сотки церков. По селах і містах позакладано комуністичні клюби. Між селян роздано поміщицьку землю, але її в багатьох селах не стало, а в інших цілком її не було, то не було чим наділити навіть найбідніших.

Найбільше радіють жиди.

Кореспондент подає далі, що зпочатку населення було дуже раде, що позбулося польської влади, яку ненавиділо. Але тепер найбільш задоволені жиди, що масово втікають із земель, що є під німецькою владою, на ті, що є під Совєтами. Бідні жиди особливо тішаться тим, що бачать жидів між совєтськими урядовцями, а навіть у червоній армії. Багатші жиди не дуже задоволені з большевицьких економічних і торговельних порядків.

Пологоски про розстріли українців.

До непровірених поголосок із Західньої України, яких тут повно, належать і ті, що подають, що совєтська влада розстрілила митрополита Шептицького й 17 українських передових діячів. Та нема потвердження цього ні з Ватикану, ні з джерел, що мають звязки з Совєтами.

ЗАБЕРУТЬ НІМЦІВ З ВОЛИНІ.

БЕРЛІН. — Німеччина буде стягати усіх німців з СССР. Для цеї цїли вислано до Москви спеціяльну німецьку місію, яка вже зачала там урядувати. Спершу заберуть німців з України, з Галичини і з Волині. На Волині має бути понад 20,000 німців. Їх перших переселять на землі, що є тепер під Німеччиною.

ВИЛАПУЙТЕ ШПИГУНІВ І ПРОВОКАТОРІВ, ВЗИВАЄ МОСКВА.

МОСКВА. — Орґан війська „Червона Звізда" пише, що в Західній Україні й в Білорусі є ще повно польських шпигунів і провокаторів, що є на службі Польщі, а може і Німеччини. Часопис містить ріжні згадки про таких шпигунів і провокаторів, яких тепер повно у Львові й інших містах і які намагаються дістатись до служби в поліції, чи якої іншої, як це було у Львові. Між тими шпуганами, пише часопис, є польські офіцири, а навіть полковники і ґенерали польської армії. Такими шпигунами є також монахи і монахині. Часопис згадує за один монастир, в яких знайдено „арсенал зо зброєю" і який був „осідком контрреволюції". Часопис взиває совєтських жовнірів, щоб за тим усім пильно слідкували, зазначуючи, що тим допоможуть урядовцям комісаріяту внутрішніх справ, себто чрезвичайці.

ЛИТВА ЯК „ЗАБОРОЛО ХРИСТІЯНСТВА".

РИМ. — Довгими літами не було згоди між Литвою і Ватиканом, а це тому, що Ватикан погодився із загарбанням Вильна з боку Польці. Та тепер Вильно вернулось до Литви. Приймаючи нового литовського посла до Ватикану С. Ґірдвайніса, папа Пій XII. підкреслив, що тепер на півночі Литва стала „заборолом христіянства в східній Европі".

ПОЛЯКИ ВТІКАЛИ МАСОВО.

ПАРИЖ. — Виявляється, що треба величезних грошевих засобів, щоб допомогти польським утікачам. Ніхто не знає, скільки їх є, Але в самій Литві має бути до сто тисяч. А з Будапешту подають, що там є в таборах 38,000 поляків, між ними 5,000 польських урядовців. В Литві має бути величезна сила тих урядовців. Те велике число пояснюють собі тим, що урядовці в Польщі, майже самі поляки, зачислялись до „панів", себто до тої кляси, яка найбільше лякалась большевиків. Крім того ці урядники, що повтікали, це поляки, що урядували на західньо-українських і білоруських землях і були зненавиджені місцевою людністю. Кажуть, що багато з тих утікачів вертаються на землі давньої Польщі, бо не мають іншого рятунку.

НЕ НАДТО РАДІТИ, ДОРАДЖУЄ АНҐЛІЯ.

ЛОНДОН. — Властиво треба булоб тішитись, що Туреччина не піддалась Москві і є по боці Франції й Анґлії. Та анґлійські урядові голоси дораджують, щоб ставитись до цього холоднокровно. Це толкують собі тим, що Анґлія властиво хотіла, щоб Туреччина була з Совєтами в приязні, щоби при її помочі відтягнути Совєти від Німеччини, а прихилити на сторону Анґлії й Франції.

"SVOBODA" (LIBERTY),
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НА ПРОБНІМ КАМЕНІ ІСТОРІЇ

З розбиттям Гітлерових заходів до замирення **з Англією й Францією** почалася нарешті справжня боротьба, котру можна вважати зміренням сил воюючих сторін. З огляду на далекосяглі наслідки цього конфлікту за цим конфліктом та його евентуальним вислідом слідкує просто все людство, яке лише має до цього можність.

Здавалосяб, що питання конфлікту зводиться до дуже простого питання: хто з воюючих покажеться сильнішим? Одначе це питання не таке просте, як могло би видаватися. Сила держави в війні залежить від багатьох чинників і фактів, котрі можна поділити принаймні на три окремі ґрупи: військові, господарські й політичні. Вислід не залежить від одної ґрупи чинників, але від усіх, у більшій або меншій мірі. Через те є нерозумно ждати від війни повної відповіди на одну ґрупу питань. Не можна сподіватися, що війна дасть питання, котрої держави військова сила вища, ні котрої держави політична система краща, ні котрої держави господарка краща. Війна дасть відповідь на кожне з тих питань, але відповідь не буде повна, бо на вислід війни будуть мати вплив і інші чинники.

Передовсім не розумно було би шукати в цій війні, або в її висліді, відповіди на питання: котра політична система краща для держави чи народу. Наприклад, чи німецький націзм, чи анґлійський або французький демократизм. З питанням політичної системи переплітані ще чинники господарки й мілітаризму, що не все є зовсім під впливом політичної системи. Зрештою війни не можна вважати нормальною ціллю політичної системи.

Усетаки вже нині дехто пробує піддати деякі думки для вирішення цікавого питання підходячости політичної системи держави до даних державних цілей, у даному випадку до війни. Бувший анґлійський амбасадор у Німеччині, сер Невіл Гендерсон, що мав багато нагод приглядатися до німецької політичної системи, подав анґлійській пресі цікаві спостереження про націстичний провід Німеччини.

Каже він, що Гітлер нині є оточений крайніми людьми, зовсім подібними до нього самого. Ці люди не противляться в нічому ніякій думці „фірера", але кожній такій думці притакують. Це оточення не має безпосередньо впливу на Гітлера, котрий у всіх важних справах рішає самий. Одначе зовсім без впливу воно не є, бо, позбавлене безпосереднього впливу, воно виробило собі способи посереднього впливу. Звичайно воно подає до власних Гітлерових ґазет відповідні пропаґандні новинки, які Гітлер приймає насліпо й потім під їх впливом рішає справи, побажанні для оточення.

Моглоб це видатися зовсім чистим припадком, але Гендерсон показує, що такі обставини є зовсім льоґічним і природнім вислідом самого факту існування диктатури одної людини. Як каже Гендерсон, траґедією диктатури є брак опозиції, а вислідом цього браку ступневе й неминуче погіршення диктатури. Поживемо, побачимо.

ГАНЕБНИЙ ЗЛОЧИН НАД УКРАЇНОЮ

Під таким заголовком появилась редакційна стаття в українському націоналістичному часописі **„Українське Слово"**, що виходить у Парижі. В ній осуджується гостро спілку Гітлера і Сталіна і їхні „імперії", що „основані на насильстві, брехні й грабіжі". Між іншим читаємо там таке:

„Ще безпосередньо по траґедії Карпатської України один із наших дописувачів писав нам: „Колиб із ментом польсько - німецької розправи на західніх кордонах Польщі стала актуальна дальша доля Західньо - Українських Земель, де запорука, що не вмаширують на наші землі большевики? А головне, де запорука, що в такому випадку хтось прийде нам на поміч проти Совєтів? Східньо - Українські Землі не піднімуться успішно проти Москви, коли вона не буде обтяженою поважнішим зовнішнім конфліктом. Отже моглаб статися одна з найжахливіших для нас річей, які можуть статися".

„Ця найжахливіша річ уже сталася. Саме тепер московсько - совєтські війська окупують Західньо - Українські Землі. І окупують їх не на власну руку, користаючи з воєнної метушні, але по заздалегідь і ще в часі миру добитім торзі між Сталіном і Гітлером, який ціною українських і білоруських земель купив собі приязнь „злочинців з забагреними кровю руками", як сам їх називає у „Майн Кампф".

„Над українським народом поповнено ганебний злочин. Одначе ганебність злочину не заключається ані в захваті українських земель москалями (що віддавна змагали заволодіти нашими землями), ані не в насилуванні волі українського народу як німцями, так і москалями, ані не в цинічнім проголошенні себе москалів опікунами й оборонцями українського населення, ані навіть не в неменш цинічнім торзі німців чужим добром, а полягає він у чомусь зовсім іншому.

„Є аж надто добре відомим, що вже давно німці накидалися ріжним поневоленим народам із своїми симпатіями, співчуттям, приязню і навіть опікунством, а в першій мірі це відносилося до найбільшого поневоленого українського народу. Зокрема це заінтересування німців Україною дійшло до небувалих розмірів минулого року, коли то Гітлер у звязку з акцією проти Чехословаччини видвигнув клич самовизначення народів, убравшись тим способом у тоґу оборонця й протектора поневолених народів. Скільки то чорнила вилито в Німеччині хочби від минулого року до останніх днів зприводу долі українського народу! Німецьке настирливе маніфестування своєї приязни й свого заінтересування долею українського народу прибрати такий розмір і характер, що українці по всіх усюдах мусіли постійно дементувати враження, що його викликувала німецька політика, та яке вдобавок посилювали наші вороги, нібн то українська справа це німецька інтриґа та оруддя німецької політики. По мінхенській конференції й створенні Карпато - Української держави оце опікунство німців дійшло до кульмінаційного пункту, тимбільше, що в тому часі Німеччина дістала змогу безпосередньо засягати до внутрішніх справ чехословацької конференції.

„І щойно упадок Карпатської України кинув справжнє світло на німецьку гру. Німці просто підбивали ціну Карпатської України на те тільки, щоб її дорожче продати. Цинізм, фальш, підступ, брехня й використовування чужого довіря лежали в основі німецької спекуляції-торгівлі українським поневоленим народом.

„Дослівно це саме повторилося по упадку Карпатської України з українськими землями в Польщі, все з цим розрахунком, щоб як найдорожче продати їх большевикам.

„Одначе ганебність злочину німців не тільки в цьому полягає. Коли доля Карпатської України могла ще викликувати деякі сумніви щодо німецької поведінки, то запродання большевикам Західньо - Українських Земель, які є українським Пієм онтом та вогнищем українського незалежництва, відкриває просто діявольський плян Німеччини.

„Який це плян?

„Дранґ нах Остен" і потреба здобуття „міліонів квадратових кільометрів землі на Сході" — про що пише Гітлер у „Майн Кампф" — стало аксіомою німецького імперіялізму. Що цей імперіялізм не задовольниться Чехією й Словаччиною та підбоєм Польщі — не улягає найменшому сумнівові. Недавні ріжні німецькі спроби супроти Мадярщини й Румунії дають підстави припускати, що ці спроби будуть продовжуватися тимбільше тепер, по завоюванні Польщі, і що німці намагатимуться зробити їх у цій чи іншій формі обєктом німецького імперіялізму. Та важніше для нас те, що далеко скоріше, ніж наступило захоплення Чехії, Словаччини та Польщі, та скорше, ніж повстала думка наступу на Мадярщину й Румунію, „Дранґ нах Остен" був у Німеччині звязаний із „землями Росії й сумежних із нею націй" — про що зрештою пише Гітлер у „Майн Кампф"; а інші націонал - соціялісти (напр. Розенберґ) виразно вказують на Україну. Автім пляни Німеччини щодо України датуються не від часу приходу до слова націонал-соціялістів, а є трохи старшої дати, про що свідчить рік 1918. Про те, що німцям зовсім не йде про створення незалежної Української Держави, а тим менше в імя якихось абстрактних кличів, у роді самовизначення народів, свідчать слова тогож Гітлера про те, що „націонал - соціялісти є вояками німецького народу, а не оборонцями бідних поневолених народів", чи твердження Розенберґа, що Німеччина може щонайвище використати такі народи для посилення Німеччини. Отже Німеччині йде про українську землю, про український вуголь, залізо, про українське збіжжя. Йде їй про Україну, як німецьку кольонію. Кольонію щонайвище з рабами, з „народом слугою", що має працювати на „нарід-пана" (як висловився Гітлер), а не про незалежну націю-державу з власною провідною й правлячою верствою та з культурними шарами. Характеристичний вислів Гітлера в „Майн Кампф" про те, що сам Бог звертає Німеччину на Схід, де большевики — вигубили інтелігенцію. Колиж так, то чим менше слідів незалежництва, тим ліпше для німецького імперіялізму. А коли ще до того можна винищити національно свідомі шари населення заздалегідь, і то винищити чужими руками — тим краще.

„І саме діявольський плян Німеччини, тепер цілковито розкритий, полягає в тому, що з одного боку вона, вбираючися в тоґу оборнця й приятеля українського народу, паралізувала його чуйність, а з другого підбивала ціну українських земель на те, щоб їх якнайкорисніше продати тим, що ще до часу плянованого заволодіння українських земель Німеччиною, намагатимуться винищити всякі сліди українства. Так сталося з Карпатською Україною, де в біжучім році винищено фізично на полях боїв і в тюрмах квіт українського населення, та примушено еміґрувати. І так має статися тепер із Західньо - Українськими Землями, із Пієм онтом України, що його віддав Гітлер на поталу московському молохові, що має там винищити столітні надбання українського національного відродження. Саме віддав, бо перегляд німецьких військовихв операцій у Польщі вказує, що німці на ділі здобули українські землі для москалів, які прийшли вже на готове. І віддали їх ад майорем Ґерманіє ґльоріям! Щоб ця, відібравши зчерги українські землі від Москви, застала на них тільки вивласненого з землі, тай ще національно скаліченого селянина-раба й пролетаря.

„Але й коли ганебний злочин Німеччини принесе Україні море крови й сліз, всеж не виправдає він надій Німеччини. Українська нація буде жити наперекір усім діявольським плянам Гітлера - Сталіна! Це ніхто інший, а саме Гітлер сказв; „Коли якась ідея в собі правильна і так узброєна зачинає боротьбу на цій землі, вона непереможна. Коже переслідування провадить тільки до її внутрішнього скріплення". Непереможною є й буде українська ідея й не знищити її ні большевикам, ні німцям!

„Повторяємо те, що вже раз довелося нам сказти: „Сидимо на наших землях непорушно від довгих тисячеліть. Вже нераз приходили на наші землі ґермани і — відходили. Не знищили нас монголи, гуни й татари, ні давня шляхетська Польща, ні царська Московщина, а навпаки, пережили ми й бачили упадок усіх цих потуг, що були колись також пострахом Европи, а деякі то й цілого світу". Переживе наша нація — напевно переживе — й азійську імперію Сталіна, і імперію Гітлера, обі основані на насильстві, брехні й грабіжі. Історія вказує, що життя подібних імперій ніколи не було довготривале. Будемо — мусимо бути! — свідками їх ганебного упадку, подібно як уже були свідками упадку царської Росії і імператорської Німеччини, і як були свідками ганебної втечі німецької армії з України в 1918 р., гнаної з українських земель українськими селянами. Бо від повзів і гармат є сильніший дух, а цього не знищити ні Гітлерові, ні Сталінові!"

ЩО БУЛО В ГАЛИЧИНІ У ВЕРЕСНІ?

Від одного з утікачів з Перемишля одержано такі відомості, які надіслано до „Свободи":

З початком німецько-польської війни були повстання в повітах Бережани, Яворів та Рава. Поляки з трудом переводили мобілізацію. Окружували ліси та вистрілювали всіх, хто там був.

В перемиській окрузі потворено по селах українські комітети. Активніші одиниці виконували функції війтів по селах. Творились озброєнеі ґрупи і роззброювали польські банди, що бушували по селах. Селянство з б и р а л о зброю і стріливо, що їх кидали поляки. В Хирові створено було український військовий відділ з 300 людей. Команду над ним обняв був один поручник нашої старої армії. Всі села вивісили були українські прапори. По селах поарештовано було польських шпіонів та хрунів. В Перемишлі створено було домівку українських націоналістів. То був формальний осередок української влади. Звідти виходили доручення для місцевої влади. З повітів приходили звіти. Переведено було спис українських урядовців та порозділювано їх на поодинокі місця в селах і містечках. Праця центру ділилась на три відділи: контакт з німецькими властями, міські справи і справи повіту. В Перемишлі створено було українську міліцію для втримання порядку в місті. На села висилано стежі для роззброювання поляків та збирання зброї. Лише за один день одна стежа привезла була 1 вантажне авто, 2 мотоциклі, 1 кулемет, 10 рушниць, 5 пістоль, багато ґранат, стрілива й іншого воєнного матеріялу. Перемишль годі було пізнати. Одного дня всі якось навчилися говорити по українському, навіть ті, що передтим казали, що української мови не узнають, що її нема. Одушевлення було велике. Але після того прийшло й велике розчарування. Всі ці вияви збройного повстання носили місцевий характер і були висловом загального невдоволення та ненависти до поляків. Клича до загального повстання не було.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Микола Голубець.

За Український Львів

(Епізоди боротьби XIII.—XVIII. в.).

(2)

На пострах місту спалив, вирізав і розграбив св.-юрський монастир, а львівський замок віддала йому в руки зрада місцевих поляків, що їх як гостей приняли колись до себе добродушні львовяни. Про постійне панування над краєм і містом Казимир тоді ще не думав. Йому не давали спати княжі скарби, нагромаджені в замку і надвірній церкві св. Миколи. Пограбувавши Львів і знищивши замок, вернувся Казимир до Кракова з таким же поспіхом, з яким станув на нашій землі. До Кракова повіз нагарбане добро, а за собою полишив згарища і руїни. Одначе легкість, з якою Казимир допав княжих і міщанських скарбів, збудила в ньому думку ще раз попробувати щастя, щоб тепер запанувати вже над Львовом неподільно.

В червні 1340 р. набрав він нового війська і, добуваючи в марші один галицький город за другим, осінню тогож року станув під Львовом. Місто не було приготоване до оборони і здалося по короткій боротьбі. Але коли Казимир почув себе вже безспірним паном положення і вертаючись до Кракова, посадив на львівському замку свого намісника, тоді львовяни вхопили за зброю й під проводом Дашка з Перемишля і Данила з Острова змобілізували друге з черги протипольське повстання. Перші успіхи осмілили повстанців до того, що вони не тільки вигнали поляків з рідної землі, але впали в корінну Польщу та сплюндрували її окраїни.

Казимир, побачивши, що на неподільне панування над українською землею не має покищо сил, пішов тепер на уступки, при чому хвилево задоволився тільки зверхністю над Дмитром Детьком, якого українські бояри і міщани видвигнули на керманича долею своєї землі. За його управи здавалося, що мир і добробут вертаються на зруйновану українську землю. Львів знову піднявся з упадку, зароївся від купців і ремісників, що почали зїздитися сюди з далеких сторін, забезпечені льготними грамотами Детька. Тоді то м. і. відбудувався зруйнований Казимиром св.-юрський монастир, при чому на вічну памятку відбудови вилито в ньому дзвін, якого напис голосить до нині, мовляв: „В літо 6849 (від сотворення світу, а в 1341 від Різдва Хр.) солян бисть колокол сей святому Юрію при князі Димитрії ігуменом Евтимієм"...

Алеж раз розбуджена сусідська захланність не заспокоїлася. Львів став кістю незгоди поміж Польщею і Литвою, яких війська кількакротно стрічалися під його мурами, поки Польща не взяла переваги. В 1349—50 роках опанували поляки всю Галичину, а з нею і Львів, для якого тепер починається доба безупинної боротьби з завойовником. Боротьба була нерівна, бо за ворогом була сила, за нами тільки право і слушність. І хоч сила брала все гору над правом, то здавити й знівечити останнього не змогла до нині.

II.

Польський король Казимир, що врешті решт вийшов переможцем у боротьбі за Львів і галицьку волость, не вдоволився зруйнуванням старого княжого города, який при сприяючих умовах міг піднятися до нового розцвіту і сили. Як не як, а місцеве, українське населення переважало в старому городі над захожими німцями, вірменами, жидами, татарами та неозначеними ближче сараценами. І воно в майбутньому мусіло би бути панівним елементом у місті. Щоб цього не було, щоб чужоплемінні кольоністи могли рости в силу і запанувати над місцевим населенням, Казимир рішив — закласти новий Львів подальше старого і забезпечивши його не тільки мурами і валами, але й особливими привілеями, скріпити свою владу на нашій землі.

Так повстав новий Львів, не тільки з новим ринком і новими вулицями, але й новим, чужинецьким населенням, а все те окружене оборонними мурами, що піднялися здовж нинішніх ґубернаторських валів, стрілецької площі, гетьманських валів, та вул. Собіського. В тому чотирокутнику не стало вже місця для старого українського Львова, що, перемінений на Краківське передмістя, опинився під владою старости і під безупинною трівогою ворожих наскоків, яких навала часто відбивалася від міських мурів, але з тим більшою завзятістю окошувалася на безборонних передмістях.

В новому місті, в якому першу скрипку прийшлося грати не так полякам, як німцям, що краще за поляків надавалися для праці в ремеслах і торговлі, дуже мало місця знайшлося для туземного населення, в першуж чергу для переможених українців, яким визначено малесеньку „руську" (нинішню Руську і частину Бляхарської) вулицю, поза якою не дозволено їм оселюватися. Разом з тим наложено на них цілу низку обмежень і заборон, які не тільки кривдили їх матеріяльно, але що найболючіше — принижували й гнобили морально.

Поки в новозорґанізованому місті панами положення були культурні й освічені німці, ті, яким більшість східньо-европейських міст завдячувала муніципальну орґанізацію, це загально відоме „горе переможених" доводилося зносити львівським українцям помітно лекше.

На жаль, політика центральної польської влади йшла послідовно в напрямі повного ополячення не тільки переможених автохтонів, але й усіх напливових елементів. Український у своїй основі, а німецький у своїй орґанізації Львів польщів з дня на день, а вкупі з тим гіршало становище загалу українців, котрі привязання до рідної віри, мови й традиції ставили вище успіхів і здобутків, які запевнювала їм зрада і ренеґатство. Правда, сам Казимир у перших роках своєї влади над українською землею, навчений досвідом двох кривавих повстань, не почував себе надто певно і пробував іти на уступки українському населенню, що найменше не провокуючи його найніжніших почувань, яких воплоченням була прадідна, православна віра. Скоро одначе побачив, що таке поступовання опізнює „навернення", а краще кажучи ополячення здобутого краю й міста, до тогож принаглюваний папою й своїмиж таки „вшехполяками", хопився насильства. Церкву Успення Богородиці, що збудована на колишньому підгороддю княжого Львова, опинилася в мурах нового міста, замінив Казимир на костел, на місці якого станула згодом, до нині існуюча, латинська катедра. Рівночасно заборонив українцям, що опинилися в нутрі міських мурів, поселюватися деінде, як тільки на призначеному для них невеличкому шматку землі, на якому згодом повстала нинішня Руська вулиця та Успенський храм з пізнішим ставропигійським братством при ній. Таке саме обмеження накинуто тодіж вірменам, з тою одначе ріжницею, що призначена для них частина міста (нинішня вірменська й домініканська вулиця) і число домів, які мали станути на ній, були помітно більші. Слідами Казимира пішов його наслідник, а краще кажучи, управитель галицької волости з боку угорського короля Людвика — князь Володислав Опільський. Він забрав українцям церкву Чесного Хреста, що стояла на місці нинішньої школи ім. Міцкевича (вул. Рутовського) і віддав її нововведеному чинові францішканів. Коли уявимо собі, що католицька віра в очах українського православного населення стояла нарівні з поганським „богомерзким служенієм", то зрозуміємо, як сильно відчували наші предки цю кривду, скільки жовчі влилося в їхні серця на вид такої безцеремонної профанації їхніх святощів. Тепер ролі помінялися — православні церкви прозвано біжницями та синаґоґами, а православну віру зрівняно в правах з жидівською.

(Далі буде).

СТРАШНА КАТАСТРОФА В АЛЬПАХ.

В австрійських Альпах біля Мартель трапилася страшна катастрофа. На самохід, у якому їхали три жінки й мужчина, впав великий скальний відламок. Наслідки були страшні: камінь розчавив три жінки так сильно, що їх годі розпізнати, а мужчина впав до ріки й утопився.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЗЕЛЕНА ЗАЗДРІСТЬ.

У своїй промові в берлінській спортовій палаті в справі зимової допомоги канцлер Гітлер сказав між іншим:

„Ми досягнули таких великих суспільних вислідів, що можемо бачити в них причину певної зависти з боку решти світу, котрий боїться, що може соціялістично-націоналістичні засади німецької держави звернути на себе прихильну увагу поза нашими границями, може стрясуть сумлінням інших народів під тим оглядом".

Чи справді можливе таке, щоб інші народи позавидували великих суспільних успіхів німецьких соціялінстів-націоналістів? Можливо, бо мабуть нема в світі такої річи, якої хтось не позавидував би. Оповідає наша поговірка про дитину, котра, побачивши бузька на сусідовій хаті, прибігла додому з плачем: „Мамо, мамо, там біда сіла на сусідову хату, а на нашу ні".

„Пожди, не плач", потішає мати. „Чейже прийде час, що й на нашу хату біда сяде".

ТЕЖ ВІДПОВІДЬ.

Питалися ґазетярі президента, чи це правда, як доносять з Берліну, що він має взятися посередничити між Німеччиною, з одної, й Англією й Францією, з другої сторони, та добиватися замирення. Президент у відповідь на це сказав анекдоту, котру, він казав, чув від свого приятеля, старого фармера Піта:

„Мій старий приятель, Адам на ймення, попав у халепу, як його жінка намовила його зїсти яблуко. Їх обох викинено з райського городу й вони мусіли спати цілу ніч у мраці й невигоді.

„Ранком Ева, бачачи, що це через її пораду вони обоє попали в халепу, стала тулитися до Адама й сказала, що вона вже знає, як поправити їх долю. Вона сказала чоловікові, що вона читала щось у ґазеті, але далі більше не сказала.

„О, так?" — відповів Адам. „Але не забувай, що від учорашнього полудня, коли я їв яблуко, я вже значно помудрів".

У цей спосіб президент сказав іншими словами, що він занадто розумний, щоб вірити в усе, що написано. Або, іншими словами, він воліє почекати, аж поки для ґазетної чутки прийде урядове потвердження.

КОМУ БАСАРАБІЯ?

До Вашинґтону прийшли дипльоматичні рапорти, що Німеччина повідомила советську Росію, що вона, Німеччина, не буде противитися, якби советська Росія зачала окупувати Басарабію від Румунії.

У цьому нема властиво нічого нового. Що советська Росія хоче заняти Басарабію, знаємо з того, що вона ніколи не признала румунської окупації Басарабії. Щож до Гітлера, то чому властиво мав би він цьому противитися? Басарабія, по більшості населення, українська країна. Чужого, звісно, не жалується. Навіть у Чеймберлина ціла Чехословаччина не варта стільки, що його власна парасоля.

Що Гітлер не буде противитися відданю ще й цеї української землі Москві, знаємо з того, що він не противився заняттю Карпатської України Мадярщиною й заняттю Галичини Москвою. Тим більше, як чужим коштом можна собі щось купити.

ДВІ ПРОМОВИ.

Уже два рази відкликався Гітлер за мирове полагодження німецько-аліянтської війни. Говорив у своїй першій промові зовсім виразно, що тепер настав час, щоб Німеччина, Англія й Франція засіли до конференційного стола й вирішили спірні питання. Рівночасно німецька преса піддавала думку, щоби посередником для скликання конференції явився президент Злучених Держав, Рузвелт.

Та цей самий Гітлер несповна пів року тому, бо 15. квітня, говорив з кпинами про президента Рузвелта, котрий, мовляв, фантазує про можливість вирішування важних міждержавних питань при конференційнім столі. „Якщо ваша, пане Рузвелт, віра, що кожну проблему можна розвязати при конференційнім столі, відповідає правді, то всі держави, в тому числі й Злучені Держави, вели в минулих 700 або 800 роках або люди сліпі, або злочинці. Бо всі вони, в тому числі й політики Злучених Держав, а головно їх найбільші державні мужі не робили головної частини історії при конференційнім столі, але при помочі сили свого народу".

Невже це так важко передбачити на шість місяців наперед, чого людині буде треба?

ЗАКИД НЕПРАВДИ.

З нагоди Гітлерової промови в парляменті, в котрій він пропонував аліянтам зійтися з ним тепер, по розгромі Польщі, на наради, та рівночасної кампанії німецької преси за посередництво президента Рузвелта американські ґазети пригадують ще одну промову Гітлера про Рузвелта, виголошену 28. квітня, в котрій Гітлер сказав:

„Пан Рузвелт вірить, що хвиля подій приносить зо собою знову загрозу вжити зброї і що коли ця загроза потриває далі, то велика частина світу буде наражена на руїну. Відповідь: Наскільки справа йде про Німеччину, я не знаю нічого про таку загрозу іншим державам, хоча читаю кожного дня в демократичних ґазетах брехні про такі загрози".

Так гостро відповідав президентові Рузвелтові Гітлер, на котрого приказ 4 місяці пізніше німецькі бомбовики вже бомбардували Варшаву.

ЦЕ ЩЕ НЕ ТАКЕ ПЕВНЕ.

У своїй передовиці про живі дебати серед американців за справу так званих комуністичних фронтових орґаніацій „Ню Йорк Таймс" заспокоює американців, щоб вони не боялися зросту комунізму в Америці, бо, мовляв, в Америці від часу, як диктатор Сталін підписав угоду з диктатором Гітлером, комунізм утратив навіть цю одробину престіжу, яку він тут мав.

Можна признати цей арґумент настільки, наскільки він відноситься до кол, котрі плюгавили Гітлера як якусь нелюдську потвору. Звісно, їм тепер не так легко виправдувати свого диктатора Сталіна, коли цей обнявся з цею потворою.

Одначе як справа мається з тими, що на Гітлера дивилися зовсім інакше?

ЯК ОСТОРОГА, ТО ОСТОРОГА.

Доносять з Лондону, що якийсь меткий ґазетяр прийшов до „британійського міністерства інформації" з просьбою подати йому текст летючок, які анґлійські летуни розкидали в Німеччині. Уряд відмовив ґазетяреві інформації.

І кажуть, що уряд подав при тому за причину таке: „Бажана вами інформація може дістатися в руки ворога".

Невжеж анлійський уряд на те казав кидати летючки, щоб їх задержати в тайні?

Геройка.

— Я врятував молоде життя — хвалиться панна Стефа.

— Як це скоїлося?

— Микола сказав, що поповнить самогубство, коли не позволю йому мене поцілувати.

ФІНЛЯНДІЯ — КЛЮЧ ДО СКАНДИНАВІЇ Й ЕВРОПИ

Фінляндія, оця „зоря півночі", нагло знайшлася в тіні московського медведя. Після трьох балтійських держав, Естонії, Латвії й Литви, що змушені силою визнати московський „протекторат", прийшла черга на Фінляндію. Як бачимо, Фінляндія стрінулася з симпатіями Злучених Держав і цілого світу.

Американська преса так пояснює собі оборону Фінляндії Вашинґтоном: Фінляндія — одна з найправіших та найчесніших народів Европи. Вона одинока, що сплатила всі довги Америці; це нація, яка додержує дане слово. Фінляндія з іншими скандинавськими державами, як Швеція, Норвеґія та Данія, це справжні демократичні держави в Европі, не згадуючи Швайцарії. Фінляндія — суто протикомуністична нація, протиазійська й протитоталітарна.

Фінляндія представляє дух заходу проти варварської й азійської Москви, вона являється речником західньо-европейської цивілізації й поступу. Фінляндія має найкраще розвинену й вільну систему навчання й виховання. Її політична фільософія полягає в кооперації, а не на примусі. Це вільна нація порядку й закону. Вона випродукувала цілу низку великих письменників, поетів, композиторів, зрівноважених державних мужів та будівничих, і тимсамим багато причинилася до поступу вселюдської цивілізації.

Та причина зацікавлення Америки Фінляндією не тільки сентиментальна, викликана чисто моральними та етичними оглядами, але ще й інша.

Відомо, що Сталін, теперішній деспот червоної Москви, це вірний наслідник московських царів. В його офісі, на Кремлі, висять три образи: Маркса, Леніна та Петра Першого. Це той останній, який кинув у Росії клич: „Отворити вікно до Европи; якщо не можна його отворити, то вибити його"!

Річ натуральна, що тим віком була саме Фінляндія, тому, що граничила дуже тісно географічно й культурно зо скандинавськими державами, Данією, Швецією та Норвеґією. Досі червона Москва здобула вже три великі здобичі: Естонію, Латвію та Литву. Всі ці три держави були змушені позволити впровадження советських військ на свої території й усі три підписали т. зв. „пакт ненападу".

Латвія була змушена дати такі порти, як Лібава й Віндава, для советської фльоти, та околиці, що контролюють стратеґічно цілий Ризький залив. Крім того позволено стаціонувати советським ґарнізонам по цілому краю. Естонія, як і Латвія змушені перепускати транспорт советських товарів, розуміється, без усякого мита.

Найкраще ще вийшла Литва, бо дістала в заміну давню столицю, Вильно, яке большевики забрали від Польщі. Розуміється, що Росія хитрує на всі боки; вона не розібє відразу ці балтійські держави, бо проти заходу вона потребує приятелів. Вона через довший процес комунізації тих держав підібє їх цілковито.

Але справа з Фінляндією мається трохи відмінно. Ця країна віками збройно боролася проти московського заборчого імперіялізму, а в рр. 1917—1919 видержала крівавий напад московських та своїх большевиків. І до такої розвязки, якщо потрібно, Фінляндія є рішена йти тепер.

Фінляндія, зрештою, не почувається членом т. зв. балтійської ґрупи держав. Її границі є цілковито історичні. Навіть за найтемнішого царського поневолення вона входила в цілому світі за окрему націю, яка бореться за свою політичну й національну незалежність. Вона є членом скандинавської ґрупи і так тісно звязана з іншими членами тої ґрупи, що її упадок потягає автоматично загрозу для Скандинавії та й решти Европи.

Ось як може виглядати розвиток подій: Москва захоче здобути контролю над Алянськими островами, що значно зміцнилоб її балтійську позицію. Колиб так сталося, то Швеція булаб змушена або збройно воювати з Фінляндією проти Москви, або знайти яку дипльоматичну розвязку з цею останньою. Розуміється, що Москва, як сказано, хитрує й може не експандувати дальше на захід, бо може стратити це, що таким легким коштом уже здобула.

Та проте апетити Росії не є такі неузасаднені, з точки бачення її власних інтересів, як би це в першій хвилині комусь здавалося. Швеція має природні багатства та копальні, як прим. копальня золота в Боліден та заліза в Кіруна й інших місцях над Ботнінським заливом на Балтику. А в північній Норвеґії є порти, що ніколи не замерзають, як прим. Нарвік. Це притягає Москву.

Якщо Москва піде проти тих дежав, то може потерпіти поразку, якої ще не знала. Передівсім Німеччина з гірким серцем позволяє на московські герці на Балтику, і є серіозні побоювання, що марш Сталіна на захід смертельно занепокоїв правлячі круги Німеччини. Подруге, Швеція та Норвеґія гористі краї, покриті лісами, із значно нерозвиненою сіткою залізнодоріг. Москва ледви чи моглаб ужити своїх моторизованих частин. Населення, від віків звикле до свободи та волі, буде битися до останньої хвилини в обороні своєї незалежности. А треба знати, що скандинавці є куди більш ворожо настроєні проти комунізму та москалів узагалі, ніж проти німецького гітлеризму.

Отже, як бачимо, Москва, опяніла з дешевих „перемог", вкусила тепер завеликий кусень. За Фінляндією стоять тісно Швеція, Данія та Норвеґія. Данія граничить з Німеччиною та контролює відомі проливи Скаґерат і Каттеґат. Колиб Росія піймала це в свої руки, то Европа, не тільки Німеччина, не мають уже слова на Північному й Балтійському морі. Цього, здається, не хоче ні Німеччина, ні Анґлія та Франція.

УВАГА! УКРАЇНЦІ М. НЮ ЙОРКУ І ОКОЛИЦЬ! УВАГА!

ЗАХОДОМ УКР. ГРОМАДСЬКОЇ РАДИ В НЮ ЙОРКУ

відбудеться

ВСЕНАРОДНЕ ВІЧЕ

В. НЕДІЛЮ, 22. ЖОВТНЯ (OCTOBER 22, 1939)

в BEETHOVEN HALL, 210-214 E. 5th ST., NEW YORK, N. Y.

Початок у годині 2. пополудні.

На вічу будуть промовляти: проф. Н. Григоріїв, М. Січинський, В. Кедровський і Ст. Фік.

Українські Громадяни й Громадянки! На українських землях іде кривава боротьба, проливається кров наших братів. Наші села і міста, наша рідна земля переходить з рук одних небажаних окупантів до других. Не питаючись про волю нашого народу, окупанти роблять границі і діляться нашим краєм, як їм подобається. В таку хвилю ми, українські еміґранти тут у вільнім краю, мусимо зійтись і порадитись, що маємо робити і як поступати, щоб бути готовими обороняти інтереси наших братів у рідним краю, коли прийде на це час. Всі на віче без ріжниці партійних чи релігійних поглядів!

Українська Громадська Рада в Ню Йорку, Н. Й.

УВАГА! НЮАРК, НЮ ДЖЕРЗІ!

ЗБОРИ

ШЕРОВЦІВ УКРАЇНСЬКОГО БУДІВЕЛЬНО-ПОЗИЧКОВОГО ТОВАРИСТВА.

відбудуться

В ПЯТНИЦЮ, 20. ЖОВТНЯ (OCTOBER 20, 1939)

У ГАЛІ ч. 37 МОРТОН СТРІТ, НЮАРК, НЮ ДЖЕРЗІ.

Початок точно в год. 8. ввечір.

243-4 ЗА УРЯД: Василь Кучкуда, предс.; Петро Цап, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ, ВІД. 6., У РОЧЕСТЕР

обходить

5-ЛІТНЮ РІЧНИЦЮ

СВОЙОГО ІСНУВАННЯ

В СУБОТУ, 21. ЖОВТНЯ (OCTOBER 21, 1939)

В ГАЛИ ПАРОХІЯЛЬНІЙ, 303 HUDSON AVE.

Початок у год. 6. веч.: посвячення прапора.

У год. 7. розпічнеться Концерт.

Головною бесідницею на святі буде п. А. Кмець.

Проситься всі Братства, Товариства і ввесь загал українців міста Рочестеру прибути на це свято.

Уряд С. У. А.

ДЛЯ НИХ ВІЙНА СКІНЧИЛАСЯ.

Два британійські летуни, замкнені в бараках десь у Німеччині, розмовляють з німецьким офіцером.

Взаємно.

— Ромку, ти мені обіцяв, що вернешся до хати в шестій годині...

— Так, батьку!

— А я тобі обіцяв, що вибю тебе, коли вернешся пізніше.

— Так, батьку. Але як я не додержав своєї обіцянки, то і ти не мусиш додержати своєї.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відчит у 204 відділі про події в Европі.

Дня 15. жовтня ц. р. 204 відділ У. Н. Союзу мав свій квартальний мітінґ. Згідно з річною ухвалою, на кожний такий мітінґ уряд має постаратись про відчит, у якому були би представлені членам у коротких словах важніші події, що в дану пору на світі діється. Тим разом мав відчит про сучасне міжнароднє положення, а зокрема про положення українського народу, ред. д-р Л. Мишуга. Бесідник у загальних рисах зясував політичне положення в Европі, серед якого на перше місце висувається зріст впливів Советів. Цей зріст непокоїть цілу Европу, а навіть Америку. Він непокоїть і Німеччину, яка з тривогою дивиться, як Совети захоплюють впливи на цілім Балтику, а також тривожить і Анґлію, якої інтереси загрожені Советами на полудні, в Ірані, а також в Індії.

Далі бесідник сказав, що в міжнароднім політичнім укладі діються саме такі речі, які українці давно передбачували і перед тим перестерігали Европу. Але Европа не хотіла їх слухати. Тепер перед Европою грізною тінню станув червоний Джінгіс хан - Сталін, що посунувся вже аж до Карпат і загрожує самому центрові Европи. Якби світові потуги були заздалегідь зрозуміли большевицьку небезпеку, то булиб шукали на неї заради. А шукаючи заради, булиб мусіли прийти до висновку, що одиноким на це виходом є створення сильної української потуги на сході Европи, яка з одного боку булаб ослабила розгонову силу московської імперії, а з другого загородилаб шлях на схід іншим народам, що хотілиб туди пробиватись. Цю місію може виконати тільки український нарід, який своїм числом рівняється найбільшим европейським народам.

З огляду на брак часу треба було зрезиґнувати з жалем з дискусії, бо було пізно й треба було приступати до дальших нарад відділу над чисто оранізаційними справами. Приявні виявили бажання, щоб і на далі задержувати цей звичай і влаштовувати у відділі того роду інформаційні відчити.

ВІД ГОЛОВИ СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Головна управа Союзу Українок Америки взиває свої відділи і все українське жіноцтво в Америці брати якнайактивнішу участь у нашому народньому житті. Українським жінкам треба піддержувати всяку акцію, а зокрема ту, яку веде молоде наше покоління, бо тим заохотимо його до дальшої праці. Саме тепер, коли ворог лютує на українських землях, треба нам в Америці ще більше дбати, щоб тут заховати українську культуру і мову. Треба нам старатися, щоб українська мова дісталась до американських шкіл, що може статись, бо тепер всюди в Америці є велике зацікавлення Україною й українським народом, а зокрема українською мовою. На те останнє звертає увагу "Census of American Salesman".

Я певна, що ми ще поховаємо в могилу ту неволю, яка зависла над Україною, як поховано в 1848 році панщину, що остались по ній тільки хрести на знак, що її поховано. Такі хрести повстануть із на памятку теперішньої большевицької неволі. Тільки треба йти за заповітом Шевченка і — боротись. У тій вірі, що нам Бог допоможе, бо за нами свята правда.

При тій нагоді подаю дещо з діяльности відділів С.У.А.

Від. 6. в Рочестері, Н. Й., влаштовує 21. жовтня б. р. святочний концерт, получений з панахидою по померлих членицях. Підписана буде на ньому говорити, а на другий день, 22. жовтня, відвідає відділи 45 і 50 в Бофало, Н. Й.

Дня 22. жовтня відвідає відділи СУА в Ню Інґленд головна орґанізаторка, п. Олена Штоґрин. Буде говорити в Бостоні у від. 44. Запрошені на зїзд відділи: 25 з Емгурст, 38 з Ансонії, 29 з Вунсакет, 45 з Менчестер, як також запрошено жіноцтво з Лоренс, Масс.

Відділ 8. у Бронксі, Н. Й., влаштовує 8. листопаду „Українське Весілля".

Анета Кмець, голова С.У.А.

10,000 ЛЮДЕЙ ПРИГЛЯДАЛОЛЯ ДО ЕКЗЕКУЦІЇ.

В Істамбулі публично виконали присуд смерти через повішення на молодому селянинові Мустефі Оґглу Алі, що вбив родичів дівчини, з якою він хотів оженитися. До екзекуції приглядалося коло 10,000 осіб.

ҐЕНЕРАЛ СОСНКОВСКІ,

що втік з Польщі, перебраний за селянина, став польським міністром війни в Парижі. Він є назначений наступником Рачкевича на уряд президента Польщі.

НЕДІЛЯ, 22. ЖОВТНЯ 1939, ГОД. 3. СПОЛУДНЯ
В ДОМІ КАРПАТІЯ, 217 Іст 6-та вул. в НЮ ЙОРКУ
ЛЕКЦІЯ Д-РА С. ДЕМИДЧУКА
на тему:
УКРАЇНСЬКА ПУТЬ ДО ОБІЦЯНОЇ ЗЕМЛІ
В докладі будуть обговорені між ін. такі справи:
Хто пророк у своїй батьківщині? Яку дорогу вказують українські пророки, щоб дійти до цілі? — Велика спадщина ідеального князя України. — Патріотичні завваги автора української героїчної поеми з XII століття. — Що сильніше від сили гармат на війні? — Українська сила в світовому катаклізмі. — Зазив Українського Віщуна до американських українців. — Роля еміграції в словах Українського Мойсея. — Деякі практичні завдання під теперішню пору. — Підготова українського месіянізму.
Вступ на лекцію 25 ц. Хто прийде після години 3-тьої, платить 35 ц. Дохід призначений на розбудову українського осередку в Ню Йорку.

УВАГА! УКРАЇНЦІ НЮ ЙОРКУ І ІНШИХ СТЕЙТІВ! УВАГА!
Де зайти на добрі снідання і обіди?
ПРИ НАГОДІ ВІДВІДИН СВІТОВОЇ ВИСТАВИ в НЮ ЙОРКУ
не забудьте загостити до УКР. РЕСТАВРАЦІЇ під назв.:
„LUCKY OPEN KITCHEN"
33 THIRD AVE. (3), межи 9. і 10. вулицею, NEW YORK CITY
Там можна дістати по приступних цінах смачні старокраєві, як рівнож американські страви. Ми певні, що Вас задоволить, як цього певні ті сотки й сотки нюйорських українців і американців, котрі вже щодня заходять до нашої Реставрації.
Реставрація отворена ДЕНЬ І НІЧ
За добрий харч і обслугу ручать
браття І. і А. ҐЕЛЕТІЙ.

НАЙНОВІШІ СТІННІ КАЛЕНДАРІ НА 1940 РІК
Величина 15x20

Наталка Полтавка. Гетьман Іван Мазепа.

За Україну 1918 Листопад

ЦІНА КАЛЕНДАРІВ:

1 до 4 по	25 ц.	50 до 99 по	13 ц.
5 „ 11 „	20 „	100 „ 249 „	10 „
12 „ 24 „	17 „	250 „ 499 „	9 „
25 „ 49 „	15 „	500 „ 1000 „	8 „

В нас є великий склад ріжного роду календарів і святочних карток. Агенти, склепарі й всі інші хай пишуть по безплатний катальог до: 191,-
UKRAINIAN BAZAAR, 2248 Grayling Av., Detroit, Mich.

UFS

ВИЗОВНИК.

Ричі Фонтейн (наліво), званий „диким котом з Мисули в Монтані", котрий визвав Генрія Армстронґа на боротьбу за боксерський чемпіонат легкої ваги. Змагання відбудеться 20. жовтня в Сієтлі, в стейті Вашинґтон. За ним його „трейнер", Арт Крейґ.

СВАСТИКА НА ПОЧТОВІМ БУДИНКУ

Невідомі люди висадили урядовий прапор націстичного уряду на прапоровий стовп на почтовім будинку в місті Фултон, Мізурі. Справники, вивісивши свастику замісць американського прапору, відрізали шнури так, що почтовий уряд не міг цілий день зняти прапора. Треба було наняти спеціяльного чоловіка, щоб виліз на стовп і зняв свастику.

ДІСТАЛА ДОПОМОГУ, ЗВЕРНУЛА

Одна жінка з Гарисбурґа, Па., післала допомоговому стейтовому урядові чек на 20 долярів і в листі сказала, що 5 літ тому вона дістала від стейту таку допомогу; тепер вона в стані її звернути, а інші певно допомоги цатребують.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Місячний мітинґ відділу 312 відбудеться в суботу, 21. жовтня, в годині 7:30 ввечір, в домі парохіяльнім. Проситься точно прибути начас, бо є багато справ до вирішення. Напоминається членів вирівняти свій довг, щоби потім не нарікали на уряд. Буде теж справоздання комітету з підприємства. — Петро Дебайло, пр.; В. Хміль, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Місячний мітинґ Тов. Запорозька Січ, від. 342, відбудеться в неділю, 22. жовтня, в годині 2. пополудні, в галі церковній. Напоминається довгуючих членів, щоби сповнили свої належитости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Члени, котрі є суспендовані, щоби прийшли в тім місяці на мітинґ і заплатили свою належитість, то будуть приняті наново. — І. Маркович, секр.

ПОДВІЙНА ШИХТА В АВТОВІЙ ФАБРИЦІ

Ґенеральний завідувач підприємства Понтіяк Мотор Ко. заявив на Світовій Виставі в Ню Йорку, що його підприємство завело дві шихти по 8 годин та працює 5 днів у тижні.

ОДИН ІЗ ВИБРАНЦІВ.

„Комуніст" 24. серпня обурюється на таку подію: „інструкторкою Комінтернівської райспоживспілки (Одеська область) П. Іванов приїхав у службових справах у село Вірзірку. Їдучи велосипедом по вулиці села, Іванов побачив 12-літню дівчину К., яку силою посадив на велосипед, завіз за село в яр і там зґвалтував. Злочинця заарештовано".

furs
ТЕПЕР ПОРА! ДАТИ СОБІ ЗРОБИТИ
НОВЕ ФУТРО
АБО ПЕРЕРОБИТИ СВОЄ МИНУЛОРІЧНЕ ФУТРО ЗА НАЙНОВІШОЮ МОДОЮ!
Матеріял першої якости і робота першої кляси
в українській кушнірській робітні:
ЮЛІЯН КУЗІВ І СИН
315 СЕМА ЕВЕНЮ
В НЮ ЙОРКУ
(ріг 28. вулиці)
(Доїзд собвеями: I. R. T., B. M. T. й 8. Ев.)
Телефон: CHickering 4-3575

БІЛЬШІСТЬ Б. АРЕШТАНТІВ ВЕРТАЄТЬСЯ

Каже директор федерального бюра вязниць, що з людей, котрі були у вязниці, 56 процентів за якийсь час за якусь провину знову попадають до неї.

Він робить з того висновок, що американська карна система потребує основної реформи.

ВІДПОВІДАЄ ЗА ПОКИНЕННЯ ЗВІРЯТ

Поліція повіту Берґен, у стейті Ню Джерзі, арештувала Персія Гарднера з Парамуса за те, що, мовляв, він покинув без догляду й поживи свої звірята: кури, качки, крілика й кота.

ПРИСУД СМЕРТИ ЗА ТРОЄННЯ

Перед філядельфійським судом покінчилася розправа проти Германа Петрила, обвинуваченого за спричинення смерти Фердинанда Альфонсі при помочі отрути, підмішаної до „сендвича". Петрила признано винуватим і засуджено на смерть.

ПОСТУП ОПЕРАЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ

На річному клінічному конгресі, що відбувався кілька днів у Філядельфії, прочитано велике число рефератів про ріжні новини з поля операційної медицини.

Один реферат говорив про облекшування болів жінок, що терплять на пістряка грудей. Інший про лікування боляка в покармовім проводі. Ще інший про випростовування ніг людей, що переходили дитячий параліж.

ЗЛЕ ТАКОЖ У ПОЛТАВІ

„Комуніст" з 24. серпня ц. р. пише: „Уже три роки як Полтава — обласний центр. За цей час тут набагато зросло населення. Разом з тим значно зросли й вимоги до комунального господарства. Але міськрада й досі не подбала, щоб місто мало вигляд обласного центру. Вона не дбає про краще обслуговування своїх виборців. Міське господарство занедбане. Асиґновані на впорядкування міста кошти рік-у-рік не використовуються. В минулому році виділені на капітальний ремонт будинків кошти витрачені лише на 79%, а в 1939. році з асиґнованих 2,240 тисяч карбованців використано лише 542 тис. Ще ні один будинок не відремонтовано цілком.

„20. серпня ми здаємо з ремонту перші 13 будинків, — каже Лапжанський, головний інжинір.

„А решту?

„Невідомо, нема будівельних матеріялів".

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 16. жовтня 1939. р. помер у Browns Mill Sanatorium, Browns Mill, N. J., довголітній член Тов. Запорозька Січ, від. 347. У. Н. Союзу,

ТОМАШ ВЕҐЖИНЬСКІ.

Походив зо села Вітрилів, повіт Березів, Західня Україна. До У. Н. Союзу вступив дня 1. Січня 1925. року. Помер у 59. році життя на сухоти.

Похорон відбудеться в суботу, 21. жовтня, з дому жалоби, Fairton Road, у годині 9. рано.

Кожний член має явитися на похорон. Котрий член не явиться, заплатить кару після статуту.

Покійний оставив одного сина.

Вічна Йому память!

— Григорій Тимчій, секр.

ЗАНЕДБАНІ ХРОНІЧНІ НЕДУГИ
доводять до безпотрібного терпіння
Аналіза крови, лучі „Екс", аналіза сечі, медична екзамінація
ПО НИЗЬКІЙ ЦІНІ
запевняють удачну діягнозу.
Ревматичні стани, „Гей фівер", астма клопоти відходової кишки, піхура, залоз і нирок лікується модерними способами. — ПОРАДА ДАРОМ.
DR. DERUHA
128 East 86th St., New York City.
Кожного дня від 10.—2. год. і від 4.—9. У неділі від 10.—2.
Осібна ждальня для жінок.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

Даром пробка зілля
МІЛЕРТОН LAXATIVE
Мілертон є приємний і легкий до зажиття.
Мілертон дає найкращі успіхи, коли його вживається тільки в конечності, а тоді заживається його або зараз перед нічним спочинком, або по встанню рано.
Мілертон не виробляє привички.
ОДНА ВЕЛИКА КОРОБКА вистане майже на цілий місяць. 75¢
Спеціяльна Ювилейна Оферта
Ціни до 31. грудня 1939:

[ ]	1 Package Millerton	.75
[ ]	2 „ „	1.25
[ ]	3 „ „	1.75
[ ]	6 „ „	3.00

Ціни по 1. січня 1940:

[ ]	1 Package Millerton	1.00
[ ]	2 „ „	1.50
[ ]	3 „ „	2.00
[ ]	6 „ „	3.50

Питайте за зіллям Мілетон у вашій сусідній аптиці, а як там його не мають, то пишіть до:
J. S. MILLER, Inc., Dept. U., P. O. Box 628, Newark, N. J.
Single package not sent C O D. Small postage stamps acceptable.
Ці ціни важні лише при замовленні просто з головного офісу.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

БИЗНЕСИ НА ПРОДАЖ
НА ПРОДАЖ ҐРОСЕРНЯ І СКЛЕП ЯРИНИ.
Бизнес вироблений. Добра нагода для української родини. Ціна умірковaна. Голоситися на адресу:
1760 FIRST AVE. (near 91st St.) NEW YORK CITY.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ
УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ПАРОХІЯ В АЛЕНТАВН ПОШУКУЄ ДЯКО-ВЧИТЕЛЯ.
Від дяко-вчителя вимагається докладного знання церковного та світського нотного співу, совісного проваджения науки в Рідній Школі, дитячої орхестри та режісерства.
Посада до обняття з днем першого листопаду. Рефлектуючі на неї зволять засилати свої аплікації (долучуючи рекомендації від священика або парох. уряду, як також бажане місячне винагородження) на адресу:
ІВАН МАРКОВИЧ, секр. парох.,
630 N. Front St., Allentown, Pa.

МЕШКАННЯ ДО ВИНАЙМУ
ВИНАЙМУ ПОКІЙ,
може бути з кухнею, для жінки або дівчини, або прийму на виховання двох дівчат. Голоситься від 4. до 7. год. ввечір на адресу: 242-3
229 E. 10th ST., NEW YORK CITY.
I. поверх, число 1.
Л. П.

РЕАЛЬНІСТЬ НА ПРОДАЖ
$4.675
коштує мурований дім в Елмгорст, Лонґ Айленд. 6 кімнат і ґараж. Рент $420.
18-фамілійний корнеровий дім в Лонґ Айленд Сіти. Три стори. Ціна лише $35,000. Рент $8,052.
За інформаціями звертайтесь до:
S. KOWBASNIUK,
277 E. 10 St., New York, N. Y.

Д-р ВОЛОД. ГАЩИЦЬ
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР І ХІРУРГ
690 S. 19 ST., NEWARK, N. J.
Tel.: Essex 3-5066
Урядові години: Від 1 до 3 пополудні, від 6 до 8 ввечір.
В неділі згідно з умовою.

МИРОН ЛИТВИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниці, як далеко поза Нюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга щира і чесна. — Office:
883 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ УНДЕРТЕЙКЕР
заряджує погребами по ціні так низькій, як $150. Обслуга найкраща.
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as $150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-6577

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(110)

Rex Maxon Y-110

UNITED FEATURE SYNDICATE, Inc.

Як Тарзан дав знак Тудосові, що добра хвилина нападати, Тудос дав приказ спустити негайно львів. Льви, мов бішені, кинулись у напрямку слонів. Вони були треновані до такої роботи. Тепер вони так бігли скоро вперед, що аж земля греміла, а курява застелила поляну. В кількох хвилинах вони були біля ворога.

По двох, або трьох львів звичайно нападали на одного слона. Вони в першу чергу рвались до сідла, в якім сиділи атнейські вояки. Вояки відбивались від них списами, та звичайно так бувало, що один або два льви таки дібрались до них. Притім вони калічили слонів, що з болю кидались на всі сторони.

В той спосіб повставало серед слонів велике замішання. Тепер починала наступати катнейська піхота. Серед заколоту вона мала далеко кращу змогу поборювати атнейських озброєних слонів, що служили наче нинішні повзи. На знак короля піхота почала бігцем наступати вперед. Війна розгорялась надобре.

А в столиці Атне королева Менофра вилізла на високу вежу і звідтам слідкувала за тим, як будуть схоплювати Тарзана і Вальтора. Але скоро вона побачила, що з другої сторони надсуває катнейська армія. В тій хвилині вона почала з цілої сили кричати: „Вояків! Вояків! Всі вояки на поле бою!"